

บทนำ

เกษตรกรไทยโดยทั่วไปเลี้ยงโคเป็นอาชีพเสริมจากการทำไร่ ทำนา ซึ่งส่วนใหญ่เป็นโคพื้นเมืองที่สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมของประเทศไทยได้เป็นอย่างดี โคพื้นเมืองไทย เช่น โคขาวลำพูนซึ่งเป็นโคพื้นเมืองภาคเหนือ โคพื้นเมืองภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และโคพื้นเมืองภาคใต้ มีความแตกต่างกันออกไปในด้านศักยภาพการผลิต และการปรับตัวเข้ากับสภาวะแวดล้อม (กรมปศุสัตว์, 2542) โคพื้นเมืองภาคใต้เป็นโคที่มีศักยภาพการผลิต และการปรับตัวในพื้นที่ที่มีความชื้นสูงในภาคใต้ ให้ลูกดีและแข็งแรง และส่วนใหญ่ได้รับการเลี้ยงดูและพัฒนาพันธุ์โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ในการแข่งขันชนโคซึ่งเป็นที่นิยมกันอย่างกว้างขวางและจัดเป็นกีฬาพื้นบ้านที่สืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน นอกจากนี้ยังมีการเลี้ยงเพื่อผลิตเนื้อ (กรมปศุสัตว์, 2542) อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันการเลี้ยงโคพื้นเมืองภาคใต้ ยังขาดการจัดการที่ดี มีการเลี้ยงโดยปล่อยให้แทะเล็มหญ้าธรรมชาติตามที่รกร้างว่างเปล่า และตามที่สาธารณะ ส่งผลให้การเจริญเติบโต และการตอบสนองของโคในด้านต่างๆ เช่น ความสมบูรณ์พันธุ์ หรือการให้ผลผลิตขึ้นอยู่กับปริมาณอาหารและคุณค่าทางโภชนาของอาหารที่มีอยู่ในฤดูกาลต่างๆ เป็นสำคัญ ในปัจจุบันทุ่งหญ้าธรรมชาติที่รกร้างว่างเปล่าได้ลดจำนวนลงจนไม่เพียงพอสำหรับการเลี้ยงโค เกษตรกรจึงจำเป็นต้องสร้างแปลงหญ้าไม่ว่าจะเป็นแปลงหญ้าล้วนๆ (pure pasture) หรือแปลงหญ้าผสมถั่ว (mixed pasture) ซึ่งการใช้ประโยชน์จากแปลงหญ้ามีหลายวิธี การปล่อยให้โคแทะเล็มในแปลงหญ้าเป็นวิธีที่สะดวก ใช้แรงงานน้อย และประหยัดค่าใช้จ่ายในการตัดหญ้า ขนหญ้ามาให้โค แต่การปล่อยให้โคแทะเล็มในแปลงหญ้าอาจส่งผลกระทบต่อผลผลิตของแปลงหญ้า กล่าวคือ หากปล่อยให้โคเข้าแทะเล็มในแปลงหญ้ามากเกินไป อาจทำให้ผลผลิตของพืชอาหารสัตว์ ผลผลิตของโคต่อตัวรวมถึงผลผลิตของโคต่อหน่วยพื้นที่ต่ำ (กอบแก้ว, 2535) ดังนั้นการศึกษาอัตราที่เหมาะสมในการปล่อยให้โคเข้าแทะเล็มหญ้าจะช่วยให้เกษตรกรสามารถใช้แปลงหญ้าเลี้ยงโคได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ชนิดของพืชอาหารสัตว์ในแปลงหญ้าจัดเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อการเลี้ยงโค เนื่องจากพืชอาหารสัตว์แต่ละชนิดมีการเจริญเติบโต และคุณค่าทางอาหารที่แตกต่างกัน ดังนั้นการศึกษากการใช้ประโยชน์จากแปลงหญ้าและอัตราแทะเล็มที่เหมาะสมของโคในแปลงหญ้า รวมถึงการเลือกชนิดของพืชอาหารสัตว์ที่เหมาะสมสำหรับปลูกสร้างแปลงหญ้าเลี้ยงโคย่อมส่งผลให้การผลิตโคมีประสิทธิภาพขึ้น

การวิจัยในครั้งนี้ได้ทำการศึกษาผลผลิต คุณค่าทางโภชนาของแปลงหญ้า การเจริญเติบโตและลักษณะทางการสืบพันธุ์บางประการของโคสาวพื้นเมืองภาคใต้ที่แทะเล็มในแปลงหญ้าพลิกศกทุลุ่ม ซึ่งเป็นพืชอาหารสัตว์ที่นิยมปลูกเพื่อใช้เลี้ยงสัตว์ในภาคใต้ แต่ข้อมูลการใช้ประโยชน์จากแปลงหญ้าพลิกศกทุลุ่มโดยการปล่อยให้โคลงแทะเล็มยังมีค่อนข้างจำกัด ดังนั้นการวิจัยในครั้งนี้จะนำไปสู่ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการแปลงหญ้าพลิกศกทุลุ่มสำหรับการผลิตโคพื้นเมืองภาคใต้